

Kategorilerin Yeni Bir Listesi Üzerine

On a New List of Categories

Charles Sanders PEIRCE

Çev.: Prof. Dr. Recep YILMAZ¹

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Samsun
• recepyilmaz1982@gmail.com • ORCID > 0000-0003-3406-2755

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Çeviri/Translation

Geliş Tarihi/Received: 15 Haziran/June 2025

Kabul Tarihi/Accepted: 15 Haziran/June 2025

Yıl/Year: 2025 | **Cilt-Volume:** 10 | **Sayı-Issue:** 1 | **Sayfa/Pages:** 89-97

Atıf/Cite as: Peirce, C. S. "Kategorilerin Yeni Bir Listesi Üzerine" Çev.: R. Yılmaz
Middle Black Sea Journal of Communication Studies, 10(1), Mayıs 2025 : 89-97.

Yazar/Author: Charles Sanders PEIRCE

Çeviri/Translation: Recep YILMAZ

KATEGORİLERİN YENİ BİR LİSTESİ ÜZERİNE*

Charles Sanders Peirce

(Çev.: Prof. Dr. Recep Yılmaz)

Bölüm 1. Bu yazı, kavramların işlevinin duyuşsal izlenimlerin çeşitliliğini birliğe indirgemek olduğu ve bir kavramın geçerliliğinin, bilincin içeriğinin, kavrama başvurulmaksızın birliğe indirgenmesinin imkânsızlığından ibaret olduğu şeklindeki yerleşik kurama dayanmaktadır.

Bölüm 2. Bu kuram, evrensel olan kavramlar arasında bir aşamalandırma anlayışının önünü açar. Çünkü bu tür bir kavram, duyuşların çokluğunu birleştirebilirken, başka biri, kavram ve uygulandığı çokluğu birleştirmek için gerekli olabilir; ve bu böyle devam eder.

Bölüm 3. Duyuya en yakın olan evrensel kavram, *genel olarak şimdiki zaman*ıdır. Bu bir kavramdır, çünkü evrenseldir. Ama *dikkat* eyleminin hiçbir yan anlamı olmadığı, ama zihnin saf göstergesel gücü olduğu, yani zihni bir nesneye yönelten güç olduğu, bu nesnenin herhangi bir yüklemine kavramsallaştırma gücünden farklı olduğu için - dikkatin içerdiği şeyin genel olarak tanınmasından başka bir şey olmayan genel olarak *mevcut olanın* kavranışının hiçbir yan anlamı ve dolayısıyla uygun bir birliği yoktur. Genel olarak mevcut olanın, genel olarak O'nun bu kavranışı felsefi dilde “töz” kelimesinin anlamlarından biriyle ifade edilir. Mevcut olanlar arasında herhangi bir karşılaştırma ya da ayırım yapılmadan önce, mevcut olanın *o* olarak tanınması gerekir ve daha sonra soyutlama yoluyla tanınan metafizik parçalar bu *o*'ya atfedilir, ancak *o*'nun kendisi bir yüklem hâline getirilemez. Dolayısıyla bu şey ne bir özneye yüklenir ne de bir özneye bulunur ve dolayısıyla töz kavramıyla özdeştir.

Bölüm 4. Anlayışın izlenimleri indirgediği birlik, bir önermenin birliğidir. Bu birlik, yüklemle özne ile bağlantısından oluşur; ve bu nedenle, eşsözde ya da *varlık* anlayışında ima edilen şey, kavramların çokluğu birliğe indirgeme işini tamamlayan şeydir. “Griffin yoktur” ve “Griffin kanatlı bir dört ayaklıdır” önermelerinde olduğu gibi, kopula (ya da daha ziyade anlamlarından birinde kopula olan fiil) ya *gerçekten* vardır ya da *olacaktır* anlamına gelir. *Varlık* kavramı yalnızca bu iki fiilin uyduğu yüklem ile öznenin birleşimini içerir. Dolayısıyla varlık kavramının açıkça hiçbir içeriği yoktur.

* 14 Mayıs 1867'de Amerikan Sanat ve Bilim Akademisi'ne sunulmuştur. 1868 yılında *Proceedings of the American Academy of Arts and Sciences* 7'de yayımlanmıştır.

Eğer “Soba siyahtır” dersek, soba, siyahlığının kendisinden ayırt edilemediği tözdür ve *is*, *tözü* görüldüğü gibi bırakırken, onun karışıklığını, ona bir yüklem olarak *siyahlığın* uygulanmasıyla açıklar.

Varlık özneyi etkilemese de, yüklem belirsiz bir şekilde belirlenebilirliğini ima eder. Çünkü “..... kuyruklu bir adamdır” gibi herhangi bir önermenin yüklemine ve bağlacını bilebilseydi, yüklem en azından varsayılabilir bir şeye uygulanabilir olduğunu bildirdi. Buna göre, öznesi tamamen belirsiz olan önermelerimiz vardır, “Güzel bir elips vardır” gibi, burada özne yalnızca *fiili veya potansiyel bir şeydir*; ancak yüklemi tamamen belirsiz olan hiçbir önermemiz yoktur, çünkü böyle ortak karakterler olmadığı için “A tüm şeylerin ortak karakterlerine sahiptir” demek oldukça anlamsız olacaktır.

Dolayısıyla töz ve varlık tüm kavramların başlangıcı ve sonudur. Töz bir yüklem için uygulanamazdır ve varlık da bir özne için aynı derecede uygulanamazdır.

Bölüm 5. Eskiden ayırmanın her türüne uygulanan “belirlilik” ve “soyutlama” terimleri, artık yalnızca zihinsel ayırma ve bir unsura *dikkat edilip* diğerinin *ihmal edilmesinden* kaynaklananlarla sınırlıdır. Münhasır dikkat, bir nesnenin bir parçasının, diğerine ilişkin herhangi bir varsayım olmaksızın, kesin bir şekilde kavranması ya da varsayılmasından oluşur. Soyutlama ya da belirlilik, *ayırım ve kopuntu* olarak adlandırılacak diğer iki zihinsel ayırıştırma biçiminden dikkatle tasnif edilmelidir. Ayırım yalnızca terimlerin duyularıyla ilgilidir ve yalnızca anlam bakımından bir fark oluşturur. Kopuntu, sürekli bir birlikteliğin yokluğunda, imgelerin birlikteliği yasası tarafından izin verilen ayrışmadır. Bu, bir şeyin bilincinde olup diğerinin eşzamanlı bilincinde olmama durumudur. Bu nedenle Soyutlama ya da belirlilik, ayırmadan daha büyük, ama kopuntudan daha az bir ayırıştırmayı varsayar. Böylece kırmızıyı maviden, uzayı renkten ve rengi uzaydan ayırmalayabilirim ama kırmızıyı renkten ayırmalayamam. Kırmızıyı maviden, uzayı renkten soyutlayabilirim (yüzümle duvar arasında renksiz bir boşluk olduğuna inanmamdan da anlaşılacağı gibi); ama rengi uzaydan, kırmızıyı renkten soyutlayamam. Kırmızıyı maviden koparabilirim ama uzayı renkten, rengi uzaydan ya da kırmızıyı renkten koparamam.

Belirlilik karşılıklı bir süreç değildir. *A*, *B*’den öncelenemezken, *B*’nin *A*’dan öncelenemediği sıkça görülen bir durumdur. Temel kavramlar yalnızca deneyim ve silesiyle ortaya çıkar; yani ilk kez genel bir yasaya göre üretilirler, bunun koşulu da belirli izlenimlerin varlığıdır. Şimdi, eğer bir kavram kendisini takip eden izlenimleri birliğe indirgemiyorsa, bu sonunculara sadece keyfi bir eklemidir; ve temel kavramlar bu şekilde nedensizce ortaya çıkmaz. Ama izlenimler kavram olmadan da kesinlikle kavranabilseydi, bu sonuncusu onları birliğe indirgemeyecekti. Dolayısıyla, izlenimler (ya da daha dolaysız kavramlar), onları birliğe indirgeyen temel bir kavram ihmal edilerek kesinlikle idrak edilemez ya da onlara ilave edilemez. Öte yandan, böyle bir kavram bir kez elde edildiğinde, genel olarak, buna neden

olan öncüllerin ihmal edilmemesi için hiçbir neden yoktur ve bu nedenle açıklayıcı kavram sıklıkla daha dolaysız olanlardan ve izlenimlerden soyutlanabilir.

Bölüm 6. Şimdi toplanan olgular, tözün çok yönlülüğü ile varlığın birliği arasında yer alabilecek evrensel ilksel kavramları araştırmak için sistematik bir yöntemin temelini oluşturmaktadır. Evrensel bir ilksel kavramın ortaya çıkışının nedeninin ya tözün çok yönlülüğünün birliğe indirgenmesi ya da başka bir kavramın tözle birleşmesi olduğu gösterilmiştir. Ve ayrıca, birleşen unsurların kavram olmadan varsayılamayacağı, oysa kavramın genellikle bu unsurlar olmadan varsayılacağı gösterilmiştir. Şimdi, deneysel psikoloji bir kavramın ortaya çıkışının vesilesini keşfetmektedir ve varlıktan töze geçerken bir sonraki kavrama sahip olmak için, ilk kavram tarafından tözüncüyle birleştirilen, ancak bu ilk kavram olmadan varsayılabilen verilerde halihazırda hangi kavramın bulunduğunu tespit etmemiz yeterlidir.

Bu süreç boyunca *içgözleme* başvurulmadığı fark edilebilir. Bilincin öznel unsurlarına ilişkin olarak, nesnel unsurlardan güvenli bir şekilde çıkarılamayacak hiçbir şey varsayılmamaktadır.

Bölüm 7. *Varlık* kavramı bir önermenin oluşmasıyla ortaya çıkar. Bir önermede her zaman, tözü ifade eden bir terimin yanı sıra, bu tözün niteliğini ifade eden bir başka terim bulunur; ve varlık kavramının işlevi niteliği tözle birleştirmektir. Dolayısıyla nitelik, en geniş anlamıyla, varlıktan töze geçişte ilk kavramdır.

Nitelik ilk bakışta izlenim olarak verilmiş gibi görünür. Bu tür iç gözlem temelli çıkarımlar güvenilmezdir. Bir önerme, dolaylı bir kavramın daha dolaysız bir kavrama uygulanabilirliğini ileri sürer. Bu *iddia* edildiğine göre, daha dolaylı kavram açıkça bu durumdan bağımsız olarak ele alınır, çünkü aksi takdirde iki kavram birbirinden ayırt edilemezdi, ancak biri diğeri aracılığıyla düşünülürdü, bu sonuncusu hiç de düşüncenin nesnesi olmazdı. O halde, dolaylı kavramın diğere uygulanabilir olduğunun iddia edilebilmesi için, öncelikle bu durum dikkate alınmaksızın düşünülmesi ve hemen alınmalıdır. Ancak hemen alındığında, verili olanı (daha dolaysız kavram) aşar ve ikincisine uygulanabilirliği varsayımsaldır. Örneğin, “Bu soba siyahtır” önermesini ele alalım. Burada *bu sobanın* kavramı daha dolaysız, *siyahı* ise daha dolaylıdır; bu sonuncusu, birincisine yüklenmek için, ondan ayırt edilmeli ve *kendi* içinde, bir nesneye uygulanmış olarak değil, sadece bir niteliği, *siyahlığı* somutlaştırmış olarak düşünülmalıdır. Şimdi bu *siyahlık* saf bir tür ya da soyutluktur ve bu sobaya uygulanması tamamen varsayımsaldır. “Soba siyahtır” derken de “sobada siyahlık vardır” derken de aynı şey kastedilmektedir. *Siyahlığı somutlaştırmak siyahın eşdeğeridir.*^[1] Kanıt şudur. Bu kavramlar kayıtsız şartsız aynı olgulara uygulanmaktadır. Dolayısıyla farklı olsalardı, ilk uygulanan

^[1] Bu, De Generibus et Speciebus, Oeuvres Inédites d'Abélard'ın yazarı ile uyusmaktadır, s. 528.

kavram diğerinin tüm işlevlerini yerine getirirdi; böylece biri gereksiz olurdu. Şimdi gereksiz bir kavram keyfi bir kurgudur, oysa temel kavramlar yalnızca deneyimin gerekliliği üzerine ortaya çıkar; bu nedenle gereksiz bir temel kavram imkânsızdır. Dahası, saf bir soyutlanmanın kavramı vazgeçilmezdir, çünkü iki şeyin mutabakatını, bazı *açılardan* uzlaşmadıkça kavrayamayız ve bu açı, tıpkı siyahlık gibi, saf bir soyutluktur. Referansı bir nitelik ya da genel özellikten müteşekkil böyle saf bir soyutlama, *esas* olarak adlandırılabilir.

Bir esasa yapılan gönderme varlıktan çıkarılamaz, ancak varlık esas çıkarılabilir.

Bölüm 8. Deneysel psikoloji, bir niteliği ancak bir başkasıyla olan karşıtlığı veya benzerliği aracılığıyla bilebileceğimiz gerçeğini ortaya koymuştur. Zıtlık ve uyum ile bir şey, eğer bu terim normalden daha geniş bir anlamda kullanılabilirse, bir bağıntıya gönderme yapar. Bir esasa referans kavramının ortaya atılmasının nedeni bir bağıntıya referanstır ve bu nedenle bu, sıradaki bir sonraki kavramdır.

Bir bağıntıya yapılan gönderme bir esasa yapılan göndermeden öncelenemez; ancak bir esasa yapılan gönderme bir bağıntıya yapılan göndermeden öncelenebilir.

Bölüm 9. Bir bağıntıya gönderme yapılması, açıkça karşılaştırma yoluyla olur. Bu eylem psikologlar tarafından yeterince incelenmemiştir ve bu nedenle nelerden oluştuğunu göstermek için bazı örnekler vermek gerekecektir. Farz edelim ki p ve b harflerini karşılaştırmak istiyoruz. Bunlardan birinin yazı çizgisi üzerinde bir eksen olarak ters çevrildiğini, sonra diğerinin üzerine konulduğunu ve son olarak diğerinin içinden görülebilmesi için şeffaf hâle geldiğini hayal edebiliriz. Bu şekilde, iki harfin imgeleri arasında aracılık eden yeni bir imge oluşturmuş oluruz, zira bu imge bunlardan birini (ters çevrildiğinde) diğerinin benzeri olarak temsil eder. Yine, bir katili öldürülen bir kişiyle ilişkili olarak düşündüğümüzü varsayalım; bu durumda cinayet eylemini tasavvur ederiz ve bu tasavvurda her katile (her cinayete olduğu gibi) karşılık gelen öldürülen bir kişi olduğu temsil edilir; ve böylece yine, ilişkiyi, dolaylı temsilin kendisinin ilişki içinde olduğu bir bağıntıyı temsil eden bir dolaylı temsile başvururuz. Yine, bir Fransızca sözlükte *homme* sözcüğüne baktığımızı varsayalım; karşısında *man* sözcüğünü bulacağız, ki bu sözcük bu şekilde yerleştirildiğinde *homme* sözcüğünü *man*'ın kendisinin temsil ettiği aynı iki ayaklı yarattığı temsil ediyormuş gibi temsil eder. Örneklerin daha da çoğaltılmasıyla, her karşılaştırmamızın, ilgili şey, esas ve bağıntının yanı sıra, *bu bağıntıyı, bu dolaylı temsilin kendisinin temsil ettiği aynı bağıntının bir temsili olarak temsil eden bir dolaylı temsili* de gerektirdiği görülecektir. Böyle bir dolaylı temsil *yorumlayıcı* olarak adlandırılabilir, çünkü bir yabancının kendisinin söylediği aynı şeyi söylediğini söyleyen bir *yorumcunun* görevini yerine getirir. “Temsil” terimi burada çok geniş bir anlamda anlaşılmalıdır ve bu da örneklerle bir tanımdan daha iyi açıklanabilir. Bu anlamda, bir sözcük işitenin zihnindeki anlayışa göre bir şeyi temsil eder; bir portre tanınması amaçlanan kişiyi temsil eder; bir rüzgâr gülü onu anlayan kişi-

nin anlayışına göre rüzgârın yönünü temsil eder; bir avukat müvekkilini, etkilediği yargıç ve jüriye karşı temsil eder.

O halde bir bağıntıya yapılan her gönderme, töze, bir yorumlayıcıya yapılan gönderme kavramını ilave eder; ve bu nedenle yorumlayıcıya yapılan gönderme, varlıktan töze geçişte sıradaki kavramdır.

Bir yorumlayıcıya yapılan gönderme bir bağıntıya yapılan göndermeden önce-
lenemez; ancak ikincisi birincisinden öncelenebilir.

Bölüm 10. Bir yorumlayıcıya yapılan gönderme, karşılaştırmayı mümkün kılan ve gerekçelendiren şey tarafından mümkün kılınır ve gerekçelendirilir. Ama bu açıkça izlenimlerin çeşitliliğidir. Tek bir izlenimimiz olsaydı, birliğe indirgenmesi gerekmezdi ve bu nedenle bir yorumlayıcıya atıfta bulunulduğu düşünülmesine gerek olmazdı ve bir yorumlayıcıya atıfta bulunma kavramı ortaya çıkmazdı. Ancak çok sayıda izlenim olduğu için, bir karmaşıklık ya da karışıklık hissine kapılırız, bu da bizi bu izlenimi diğerinden temyiz etmeye götürür ve daha sonra, farklılaşmış olduklarından, birliğe getirilmeleri gerekir. Şimdi, onları birlikte *bizimmiş* gibi kavrayana kadar, yani onları yorumlayıcı olarak bir kavrama gönderene kadar birliğe getirilmezler. Dolayısıyla, bir yorumlayıcıya yapılan gönderme farklı izlenimlerin bir arada tutulmasıyla ortaya çıkar ve bu nedenle diğer iki göndermenin yaptığı gibi bir kavramı töze katmaz, ama doğrudan tözün kendi içinde barındırdığı çeşitliliği birleştirir. Bu nedenle, varlıktan töze geçişte sıradaki son kavramdır.

Bölüm 11. Bu şekilde elde edilen beş kavram, yeterince açık nedenlerden ötürü, *kategoriler* olarak adlandırılabilir. Şöyle ki,

VARLIK,

Nitelik (Bir Esasa Gönderme),

İlişki (Bir Bağıntıya Gönderme),

Temsil (Bir Yorumlayıcıya Gönderme),

TÖZ.

Üç ara kavram, ilinek olarak adlandırılabilir.

Bölüm 12. Çokluktan tekliğe bu geçiş numeriktir. *Üçüncünün* kavranışı, diğer iki nesneyle öylesine ilişkili olan bir nesnenin kavranışındır ki, bunlardan birinin diğeriyle, üçüncünün diğeriyle ilişkili olduğu şekilde ilişkili olması gerekir. Şimdi bu, bir yorumlayıcı kavramıyla örtüşmektedir. Bir *öteki* açıkça bir *bağıntıya eşdeğerdir*.

İkinci kavramı, üçüncü bir olasılığı ima etmesi bakımından diğer kavramından ayrılır. Aynı şekilde, *kendilik* kavramı da bir *öteki* olasılığını ima eder. *Esas*, bir ötekinin olasılığını ima eden gerçeklikten kendini soyutlamıştır.

Bölüm 13. Kategorilerden hiçbirisi kendi üzerindekiyle ayrı tutulamayacağı için, bunların sağladığı varsayılabilir nesnelerin listesi şöyledir,

Nedir.

Nitem-bir esasa göndermede bulunan şey,

İlinti-esasa ve bağıntıya göndermede bulunan şey,

Temsil-esasa, bağıntıya ve yorumlayıcıya göndermede bulunan şey.

O.

Bölüm 14. Bir nitelik, bir bağıntıya referansla önceden belirlenmesini engelleyen özel bir belirlenime sahip olabilir. Dolayısıyla iki tür ilişki vardır.

1. Bir esasa referansı önceden belirlenebilir veya içsel bir nitelik olan ilişkiler.
2. Bir esasa referansı belirlenemez ya da göreceli bir nitelik olan ilişkiler.

İlk durumda, ilişki yalnızca bağıntıların tek bir karakterde bir araya gelmesinden ibarettir ve bağıntı ile ilinti ayırt edilmez. İkinci durumda ise bağıntı, ilintinin karşısına konur ve bir anlamda bir *karşıtlık* söz konusudur.

Birinci türden ilintiler, basitçe mutabakatlarıyla ilişki içine sokulurlar. Ancak salt anlaşmazlık (tanınmayan) ilişki oluşturmaz ve bu nedenle ikinci türden ilintiler yalnızca gerçek anlamıyla tekabüliyet yoluyla ilişkiye sokulur.

Bir esasa yapılan bir gönderme, bir yorumlayıcıya yapılan bir göndermeden çıkarılamayacak şekilde de olabilir. Bu durumda bu nitelik, *tahmini* nitelik olarak adlandırılabilir. Eğer bir ilintinin esasına yapılan gönderme bir yorumlayıcıya yapılan göndermeden öncelenebiliyorsa, ilintisiyle olan ilişkisi bir niteliğe sahip olma konusunda yalnızca bir birliktelik ya da ortaklıktır ve bu nedenle bir ilintiye yapılan gönderme bir yorumlayıcıya yapılan göndermeden öncelenebilir. Buradan üç tür temsil olduğu sonucu çıkar.

Birincisi. Nesneleriyle olan ilişkileri sadece bazı niteliklerdeki bir ortaklıktan ibaret olanlar ve bu temsiller *Benzerlikler* olarak adlandırılabilir.

İkincisi. Nesneleriyle ilişkileri gerçekte bir tekabüliyetten ibaret olanlar ve bunlar *Dizinler* ya da *İşaretler* olarak adlandırılabilir.

Üçüncüsü. Nesneleriyle olan ilişkilerinin temeli, *genel işaretlerle* aynı olan bir karaktere sahip olanlardır ve bunlar *Semboller* olarak adlandırılabilir.

Bölüm 15. Şimdi bir esasa gönderme, bir nesneye gönderme ve bir yorumlayıcıya gönderme şeklindeki üç kavramın en azından bir evrensel bilimin, mantığın temel kavramları olduğunu göstereceğim. Mantığın, birinci niyete uygulanan ikinci niyetleri ele aldığı söylenir. Bu ifadenin doğruluğunu tartışmak beni elimizdeki konudan çok uzaklaştıracaktır; sadece bana bu bilimin konu cinsinin iyi bir tanımını sağlıyormuş gibi görünen bir tanım olarak kabul edeceğim. Şimdi, ikinci niyetler temsiller olarak düşünülen anlayışın nesneleridir ve uygulandıkları ilk niyetler de bu temsillerin nesneleridir. Temsiller olarak düşünülen anlama yetisinin nesneleri sembollerdir, yani en azından potansiyel olarak genel olan işaretlerdir. Ancak mantık kuralları tüm semboller için, yazılı ya da sözlü olanlar için olduğu kadar düşünülenler için de geçerlidir. Benzerliklere ya da dizinlere doğrudan uygulanmazlar, çünkü bunlardan tek başına argüman oluşturulamaz, ancak tüm semboller için geçerlidirler. Gerçekten de tüm semboller bir anlamda anlama yetisine görelidir, ama sadece her şeyin anlama yetisine göreli olduğu anlamda. Bu nedenle, anlayışla olan ilişkinin mantık alanının tanımında ifade edilmesine gerek yoktur, çünkü bu alanın hiçbir sınırlamasını belirlemez. Ancak anlama yetisine fiilen sunuldukları sürece varlıkları olmadığı varsayılan kavramlar ile yalnızca anlaşılabilir oldukları sürece sembol olma *özelliklerini* koruyan dışsal semboller arasında bir ayırım yapılabilir. Mantık kuralları bu sonunculara da birinciler kadar uygulandığından (ve yalnızca birinciler aracılığıyla olsa da, bu karakter her şeye ait olduğu için bir sınırlama getirmez), mantığın konu cinsinin yalnızca kavramlar değil, tüm semboller olduğu sonucu çıkar.^[2] Dolayısıyla, mantığın genel olarak sembollerin nesnelere referansını ele aldığı sonucuna varırız. Bu görüşe göre mantık, kavranabilir bilimler üçlüsünden biridir. Birincisi, sembollerin anlam taşımasının biçimsel koşullarını, yani sembollerin genel olarak dayanaklarına veya isnat edilen karakterlerine referansını ele alır ve buna biçimsel gramer denebilir; ikincisi, mantık, sembollerin doğruluğunun biçimsel koşullarını ele alır; ve üçüncüsü, sembollerin gücünün biçimsel koşullarını veya bir zihne hitap etme güçlerini, yani genel olarak yorumlayıcılara referanslarını ele alır ve buna biçimsel retorik denebilir.

^[2] Herbart şöyle der: "Tüm düşüncelerimiz iki açıdan değerlendirilebilir: bir yandan zihnimizin faaliyetleri olarak, diğer yandan ise ne düşünüldüğü açısından. İkinci durumda, bunlar kavramlar olarak adlandırılır ve bu kelime, kavrananı ifade ederken, düşünceleri nasıl algıladığımız, ürettiğimiz veya yeniden ürettiğimizden soyutlanmamızı gerektirir." Ancak bir kavram ile dışsal bir işaret arasındaki tüm fark, Herbart'a göre mantığın soyutlaması gereken bu hususlarda yatmaktadır.

Tüm bu bilimlerde müşterek olan, sembollerin genel bir ayrımı vardır; yani, şöyle ki;

1°: Yalnızca *esaslarını* veya isnat edilen niteliklerini doğrudan belirleyen ve bu nedenle imlerin veya *terimlerin* toplamından başka bir şey olmayan semboller;

2°: *Nesnelerini* başka bir terim ya da terimler aracılığıyla bağımsız olarak belirleyen ve böylece kendi nesnel geçerliliklerini ifade eden, doğruluk ya da yanlışlık yeteneğine sahip olan, yani *önergeler* olan semboller; ve

3°: *Yorumlayıcılarını* ve dolayısıyla hitap ettikleri zihinleri, böyle bir zihnin kabul edeceği bir önermeyi veya önermeleri öncülleyerek bağımsız olarak belirleyen semboller. Bunlar *argümanlardır*.

Ve önermenin tüm tanımları arasında, örneğin *oratio indicativa* olarak, bir nesnenin bir kavram altında yer alması olarak, iki kavram arasındaki ilişkinin ifadesi olarak ve görünüşün değişken esasının *emaresi* olarak, belki de bir nesneye ya da bağıntıya gönderme anlayışının önemli olmadığı bir tane bile olmaması dikkat çekicidir. Aynı şekilde, bir yorumlayıcıya ya da üçüncüye referansın kavramı da argümanın tanımlarında her zaman göze çarpar.

Bir önermede, sembolün nesnesini ayrı ayrı gösteren terim özne, esası gösteren terim ise yüklem olarak adlandırılır. Öznenin işaret ettiği nesneler (ki bunlar daima potansiyel olarak -en azından safhalar ya da belirimler- bir çoğulluğudur) bu nedenle önerme tarafından yüklemın işaret ettiği karakter temelinde birbirleriyle ilişkili oldukları belirtilir. Şimdi, bu ilişki ya bir uyuşma ya da bir karşıtlık olabilir. Uyuşum önermeleri genellikle mantıkta ele alınan önermelerdir; ancak argümanların sınıflandırılmasına ilişkin bir yazıda, aşağıdaki gibi argümanları dikkate alacaksa, karşıtlık önermelerini de ayrıca ele almanın gerekli olduğunu göstermişim: -

Herhangi bir şeyin yarısı olan şey, yarısı olduğu şeyden daha azdır:

A, B 'nin yarısıdır:

A, B 'den daha azdır.

Böyle bir önermenin öznesi, “yalın özne” ve “belirtmeli nesne” olmak üzere iki terime ayrılır.

Bir argümanda, öncüller sonucun bir temsilini oluşturur, çünkü argümanın yorumlayıcısını veya nesnesini temsil etmek üzere onu temsil eden temsili gösterirler. Öncüller sonucun bir benzerini, dizinini ya da sembolünü sağlayabilir. Tümdengelsel argümanda sonuç, öncüller tarafından, altında yer aldığı genel bir işaret gibi temsil edilir. Hipotezlerde, sonucun *benzerliği* kanıtlanır, yani öncüller sonucun bir benzerliğini oluşturur. Örneğin, aşağıdaki argümanı ele alalım:

M , örneğin P^i , P^u , P^{uu} ve P^{iv} -tür;

S , P^i , P^u , P^{uu} ve P^{iv} -tür:

[O hâlde,] S , M 'dir.

Burada ilk öncülden şu çıkarsanır: P^i , P^u , P^{uu} ve P^{iv} , M 'nin bir benzeridir ve bu nedenle öncüller, sonucun benzerliğini temsil eder. Tümevarım ile bunun farklı olduğunu başka bir örnek gösterecektir.

S^i , S^u , S^{uu} ve S^{iv} , M koleksiyonunun örnekleri olarak alınır;

S^i , S^u , S^{uu} ve S^{iv} , P 'dir:

[O hâlde,] M 'ler P 'dir.

Buradan, ilk öncülden, S^i , S^u , S^{uu} ve S^{iv} 'in M 'nin bir dizini olduğu çıkarsanır. Dolayısıyla, öncüller, sonucun bir dizinidir.

Terimlerin, önermelerin ve argümanların diğer bölümleri kaplam ve işlem ayırımından kaynaklanır. Bu konuyu daha sonraki bir yazıda ele almayı planlıyorum. Ancak, birincisi, bir sembolün nesnelere doğrudan referansı ya da düzanlamı; ikincisi, sembolün nesnesi aracılığıyla esasına referansı, yani nesnelerinin ortak karakterlerine referansı ya da yananlamı; ve üçüncüsü, nesnesi aracılığıyla yorumlayıcılarına referansı, yani nesnelerinin ortak olarak özne ya da yüklem olduğu tüm sentetik önermelere referansı olduğunu söyleyecek kadar ileri gideceğim ve buna muhteva adını vereceğim. Gösterdiği şeye ya da çağrıştırdığı şeye yapılan her ekleme bu türden farklı bir önerme aracılığıyla gerçekleştiğinden, muhteva aynı kaldığı sürece bir terimin kaplamı ve işleminin ters bir ilişki içinde olduğu ve muhtevadaki her artışa bu iki nicelikten birinin ya da diğerinin artışının eşlik ettiği sonucu çıkar. Kaplamın ve işlemin, çoğu zaman bu son önermenin doğru olmadığı başka anlamlarda ele alındığı gözlemlenebilir.

Bu, analizimize göre en temel olan kavramların mantık alanında bulunduğu uygulamanın kusurlu bir görünümüdür. Bununla birlikte, bu bilimi bu ışık altında ele alarak en azından yararlı bir şekilde bir şeyler önerilebileceğini göstermenin yeterli olduğuna inanılmaktadır.